

Handläggare: Liselotte van den Tempel
Telefon: 08-50809245

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Program för detaljplan för Stockholms stadsbibliotek - svar på remiss från stadsbyggnadskontoret

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Anders Lindgren
chef för parkmiljögruppen
norra innerstaden

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har påbörjat ett planarbete för tillbyggnad av Stockholms stadsbibliotek. För att kunna utveckla stadsbibliotekets funktion som huvudbibliotek i en växande stad behöver biblioteket utökas med nya verksamheter, som kräver fler ytor. Stor hänsyn ska tas till arkitekten Asplunds världsberömda bibliotek och dess omgivningar som ska ses som en helhet. En arkitekttävling med sex finalister sker parallellt med planarbetet.

Förvaltningen vill betona vikten av att värna om de sista resterna av rullstensåsen i Observatorielunden med särskilda insatser för åsen och vegetationen. Förvaltningen föreslår därför att hela Observatorielunden finns med i planområdet för att de unika värden som finns i parken ska kunna värnas.

För att minska behovet av nybyggd yta i ett känsligt område föreslår förvaltningen att pröva att nyttja befintliga byggnader i området som basarerna, lamellhusen och Juridicum för biblioteksändamål.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av parkmiljögruppen norra innerstaden.

Bakgrund

Stadsbyggnadskontoret har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av program för detaljplan för Stockholms Stadsbibliotek. Yttrandet ska vara stadsbyggnadskontoret tillhanda senast den 31 augusti 2007. Remisshandlingarna har tidigare sänts ut till samtliga i nämnden. Den som i övrigt vill ta del av handlingarna kan kontakta registrator Riita Johansson, tfn. 508 09 077, e-post: riita.johansson@norrmalm.stockholm.se.

Sammanfattning av remissen

Stockholms stadsbibliotek har fungerat som stadens huvudbibliotek sedan invigningen år 1928. Arkitekt till den världsberömda byggnaden är Erik Gunnar Asplund. Tre lamellhus, som tidigare tillhörde universitetet, utgör i dag annex till Asplunds bibliotek. Till helheten hör också basarbyggnader vid Sveavägen och parken med spegeldammen mellan biblioteket och Handelshögskolan samt den engelska parken med Observatoriebyggnaden på Observatoriekullen, vilken är en av de sista synliga resterna av rullstensåsen Brunkebergsåsen (Stockholmsåsen).

Historiskt har bibliotekens främsta uppgift varit att samla, strukturera och förvara böcker och kartor. I modern tid har biblioteken blivit mer tillgängliga för allmänheten. I dag ska också många olika typer av medier finnas tillgängliga i biblioteket, varav många är elektroniska (e-medier). Biblioteket får också en allt större betydelse som mötesplats, ett offentligt öppet rum. För att tillgodose behovet av tillgång till läs- och studieplatser och andra medier beräknas stadsbiblioteket behöva fyrdubbla sina publika lokaler.

Antalet besökare är i dag 1,2 miljoner per år. I och med förnyelsen av Odenplan förväntas en ökning av besökare. Vid Odenplan planeras för en pendeltågsuppgång (Citybanan), en ny tunnelbanelinje till Norra Stationsområdet och en underjordisk affärsgalleria. Dessutom beräknas Stockholms invånare att öka avsevärt under kommande år.

Mot denna bakgrund genomfördes år 2004 förstudien ”Stockholm växer – en förstudie till ett nytt stadsbibliotek.” I oktober 2005 beslutade kommunfullmäktige om en fördjupad programstudie och i maj 2006 fattades beslut om att staden skulle genomföra en öppen internationell arkitekttävling om en tillbyggnad av stadsbiblioteket. En jury har valt ut sex tävlingsförslag som går vidare i tävlingens andra steg, vilket innebär en utveckling av förslagen. I mars 2007 påbörjade stadsbyggnadskontoret parallellt med tävlingen ett arbete med program inför den nya detaljplanen.

I programskedet har också en övergripande miljökonsekvensbeskrivning tagits fram. Ett öppet samråd ägde rum den 4 juni 2007. I förarbetet för programsamrådet har också genomförts ett antal rundabordssamtal med företrädare för olika myndigheter/remissinstanser och expertis. Norrmalms stadsdelsförvaltning var representerad i ett av dessa rundabordssamtal (mars 2007).

Planområdet omfattar de centrala biblioteksfastigheterna, Observatorielundens norra och nordöstra sluttningar, parkområdet utmed Sveavägen samt gatumark längs Odengatan. Planområdet är indelat i två områden. Se karta nedan.

Karta med planområdets avgränsning. Tillbyggnadsförslag görs i område 2

1. De unika värden som återfinns i såväl biblioteksbyggnaden som dess komposition i parken och Observatorielunden ska respekteras. Förslag till skyddsföreskrifter har utarbetats av Stockholms stadsmuseum och stadens planarbete medför möjligheter att införa skydds- och varsamhetsbestämmelser för ett av Stockholms mest skyddsvärda byggnadsverk.

2. Annexhusen (3 st), kullens nordsluttning och Gyldéngatan är det område som ska prövas med en möjlig anslutning till Asplunds huvudbibliotek.

Avsikten med programförslaget är att ange utgångspunkter och mål för det fortsatta detaljplanarbetet. I första hand föreslås samrådet inriktas på följande.

- Ger programförslaget stöd för att det går att komplettera stadsbiblioteket så att det kan behålla och utveckla sin roll som huvudbibliotek?
- Är inriktningen i programförslaget rätt vald som bland annat avspeglas av avgränsningen av planområdet?
- Innebär redovisningen av programförslaget bra utgångspunkter för det fortsatta arbetet?

- Är miljökonsekvensbeskrivningen för programskedet rätt avgränsad och är de utredningar och åtgärder som föreslås adekvata för detaljplaneskedet?

Förvaltningens förslag och synpunkter

Förvaltningen anser att programmet för detaljplan ger en bra och informativ bakgrundsbeskrivning och goda utgångspunkter för det fortsatta arbetet med att bygga ut stadsbiblioteket.

Helhetssynen på befintliga och tillkommande biblioteksbyggnader tillsammans med Observatoriekullen har stor betydelse. Biblioteksbyggnaden och de tre lamellhusen utgör en viktig del i stadsbilden från Odengatan och Sveavägen. Vidare anser förvaltningen att det behöver betonas att basarbyggnaderna hör ihop med biblioteket och likaså terrassen ovanpå dessa. Terrasserna bör ingå i upprustningen för att kunna utgöra en vacker och intressant plats för park- och biblioteksbesökare. Förvaltningen anser att det bör utredas ytterligare om inte basarerna kan användas till biblioteksändamål och på så sätt minska behovet av ny yta. Om detta inte är möjligt är det förvaltningens mening att kvaliteten på den kommersiella verksamheten måste höjas avsevärt och att krav på den estetiska utformningen ställs. För att minska ytan på nybyggnaden anser förvaltningen att man även bör pröva att nyttja byggnaden Juridicum på Norrtullsgatan för biblioteksändamål.

Insläpp av dagsljus är mycket väsentligt för en biblioteksmiljö. Några av tävlingsförslagen kan ge problem vad gäller ljusinsläpp. En jämförelse kan göras med Moderna Museet med ett ljusinsläpp som inte passar nordiska förhållanden.

I Norrmalms parkplan, som antogs vid nämndens sammanträde den 20 juni 2007, beskrivs nedre Observatorielunden som en av Stockholms värdefullaste och mest välbesökta parker. Parkleken är relativt nyupprustad och i gott skick. I parkplanen föreslås följande åtgärder:

- belysningsåtgärder (det finns i dag fyra olika typer armatur)
- ta fram en trädvårdsplan för parkens övre del
- förnyelse av planteringar runt bäckfåran
- omklassning av parkens nedre del till skötselintensiv park
- förlänga vattensången i dammen samt omvandla spegeldammen till plaskdamm
- förbättra tryggheten i parken

Med utbyggnaden av biblioteket kommer större fokus att riktas mot Observatorielunden som plats för möten och rekreation. Parken bör i och med detta rustas upp inom projektets ram.

Förvaltningen vill poängtera vikten av att bevara de sista resterna av rullstensåsen och att dess unika topografiska form inte förstörs eller störs av höga byggnader. Ett eventuellt ingrepp i åsen måste ske på ett genomtänkt och försiktigt sätt för att inte förstöra dess skulpturala form eller försämra växtbetingelserna för vegetationen. På kullen växer många stora träd – flest almar – vilka är beroende av att grundvattnet inte sänks. Det är viktigt att

detaljplanen anger en gräns innanför vilken schaktåtgärder inte får förekomma. Det största hotet mot den orörda åsen är att gräva och schakta i den, eftersom åsens inre struktur inte kan återställas.

Observatorielundens gräs-, busk- och trädskikt kommer att påverkas på olika sätt under och efter byggnationen. Marken kommer att bli mer tillgänglig och därmed ökar slitaget. För att klara dessa förändringar behöver vegetationen få tid att anpassa sig. Sådana åtgärder ska beskrivas i en förbehandlingsplan. Där anges hur grässvålen ska förstärkas, vilka buskar och träd som idag är på väg att etablera sig på åsen samt åtgärder för att hantera gamla träd och plantera nya. Eftersom mycket av det nuvarande trädbeståndet är åldersstiget behöver en förbehandlingsplan för vegetationen tas fram redan nu för nyplantering av träd, så att dessa får tid att utveckla sitt rotsystem. I annat fall, när det blir dags att fälla åldersstigna eller sjuka träd, finns en stor risk för grundvattensänkning som kan leda till vattenbrist för de nyplanterade trädens rötter och eftersom det är en rullstensås sker en snabb infiltration.

Delar av Observatorielunden har återställts med vanlig jord och grässådd. För att återskapa åsen behöver ett lager av åsgrus läggas på med en tjocklek av minst en meter. Gruset läggs med rasvinkel och besås med gräsfrö och plantor som är naturliga för grusåsar. Det finns tekniker framtagna för sådd av stora väglänter. Den kommande detaljplanen bör därför innehålla bestämmelser för hur åsgrus som tas ur åsen ska hanteras.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) för naturmiljön är välgjord och åtgärder finns beskrivna som ska studeras i det fortsatta detaljplanearbetet. Förvaltningen anser att avgränsningen av området för miljökonsekvensbeskrivningen är för snäv och föreslår därför att hela Observatorielunden omfattas av MKB. På samma sätt bör detaljplaneområdet i planen utvidgas så att de unika värden som finns i hela Observatorielunden ska kunna värnas.

Flera av tävlingsförslagen innebär att det offentliga rummet förstoras. Det är väsentligt att de tillkommande ytorna får en sammanhållen gestaltning med en god anknytning till park- och gaturum. Miljön runt biblioteket ska kännas trygg och välkomnande. Plats för cykelparkeringar måste planeras in i ett tidigt skede.

Möjligheterna att nå parken från Odengatan och Gyldéngatan måste förbättras både ur trygghets- och tillgänglighetsperspektiv. De gångvägar som följer åsens östra sida bör kompletteras med gångvägar tvärs igenom parken. Gyldéngatan som i dag är en bakgata bör göras om till ett stråk som leder in i parken.

Förvaltningen kan även tänka sig att det nuvarande stadsbiblioteket blir ett stadsdelsområdesbibliotek och att ett helt nytt stadsbibliotek med moderna medier och läs- och studieplatser byggs i t.ex. det nya Norra Stationsområdet eller på annan plats i Stockholm. Förutsättningen är dock fortfarande att en upprustning sker av

Observatorielunden och att ingången till parken från norra sidan (Odengatan och Gyldéngatan) görs attraktiv och tillgänglig.

Slutligen förutsätter förvaltningen att riktlinjer för miljöanpassat byggande följs såväl vid om- som nybyggnation samt att det i ett tidigt skede planeras för energieffektiva lösningar i byggnaden.